

ВСТУП

УНІКАЛЬНЕ СЛІДСТВО, ЯКЕ МОЖЕ ЗМІНИТИ ВАШЕ ЖИТТЯ

Якщо говорити мовою прокурорів і юристів, справа проти Джеймса Діксона про замах на вбивство була «абсолютно виграшною». Її відкрили й одразу ж закрили. Вистачило лише побіжного огляду показань свідків, щоб упевнитися: Діксон пострілом у живіт поранив сержанта поліції Річарда Сканлона під час сутички в південній частині Чикаго.

З кожним свідченням, з кожним очевидцем і речовим доказом затягувався зашморг навколо шиї Діксона. Були відбитки пальців і зброя, очевидці і мотив, поранений поліціант і обвинувачуваний зі злочинним минулим. Тепер кримінальна судова система була готова відправити Діксона за ґрати, щоб він переосмислював там своє життя.

Факти були очевидні й переконливі. Сержант Сканлон помчав на Вест Плейс, 108, одразу ж після дзвінка чоловіка, що доповів про хлопця з пістолетом, який намагається вдертися до сусідів. Прибувши, Сканлон помітив Діксона, який гучно сварився зі своєю дівчиною на порозі її будинку крізь зачинені двері. Побачивши з вікна Сканлона, батько дівчини наважився вийти, гадаючи, що в присутності поліціанта це безпечно.

Раптом батько дівчини й Діксон зчинили бійку. Сержант негайно втрутився, намагаючись розборонити їх. Пролунав постріл. Сканлона відкинуло від чоловіків. Його поранили в живіт. Згодом прибули два патрульні автомобілі з увімкненими сиренами. Поліціанти миттю схопили Діксона.

Револьвер 22-го калібру, що належав Діксону, — увесь у його відбитках з випущеною кулею, — знайшли неподалік, куди він його, очевидно, викинув після пострілу. Батько дівчини зброї не мав, а пістолет Сканлона так і залишився в кобурі. Опіки від пороху на шкірі Сканлона свідчили, що постріл був упритул.

На щастя, його поранення не було смертельним, хоча й достатньо серйозним, медаль за відвагу йому на груди почесно начепив начальник поліції. Що ж до Діксона, то коли поліція відкрила його попередні справи, виявилось, що раніше його вже судили й визнали винним у збройному нападі. Схоже, хлопець був схильний до насильства.

Рік по тому, після тривалої судової тяганини, я сидів у майже порожній залі суду міста Чикаго, слухаючи, як Діксон привселюдно визнав, що вистрілив у ветерана поліції з п'ятнадцятилітнім стажем. Суддя кримінального суду Френк Мачала наказав ув'язнити його, а тоді гримнув молотком, сповіщаючи, що справу закрито. Правосуддя звершилося.

Я попрямував сходами вниз до кімнати преси й міркував про те, що редактор виділить мені щонайбільше три абзаци в розділі кримінальної хроніки, щоб розповісти цю історію в наступному числі видання *Chicago Tribune*. Хіба вона варта більшого? Тут нічого було розповідати людям.

Принаймні так я тоді думав.

Шепіт інформатора

Якось я підняв слухавку телефона й одразу впізнав голос. Це був один з інформаторів, яких я набув упродовж року відвідування кримінального суду в цій справі. Я миттєво збагнув, що він мав для мене дещо гаряченьке, бо що більшою мала бути його винагорода, то швидше й тихіше він говорив, а тоді шепотів зі швидкістю сто двадцять кілометрів на годину.

— Лі, тобі ж відомо про справу Діксона? — запитав інформатор.

— Так, авжеж, — відповів я. — Закрили два дні тому. Нудна рутинна.

— Не будь таким упевненим. Ширяться чутки, що за кілька тижнів до стрілянини сержант Сканлон був на вечірці й вихвалявся своїм новим пістолетом-ручкою.

— Своїм... чим?

— Пістолетом-ручкою. Це зброя 22-го калібру, що має вигляд авто-ручки. Носити таку заборонено будь-кому, навіть поліціантам.

Коли я сказав йому, що не вбачаю в цій інформації ніякої цінності, його шепіт лиш пожвавішав:

— Та річ ось у чому: Діксон не стріляв у Сканлона! Поліціант випадково поранився своєю ж ручкою, яка вистрілила в кишені його сорочки. Він підставив Діксона, аби самому не втрапити в халепу через те, що носив незареєстровану й заборонену зброю. Хіба не розумієш? Діксон не винен!

— Неможливо! — вигукнув я.

— Перечитай детальніше справу, — продовжив він, — і побачиш, що й до чого.

Я кинув слухавку й помчав сходами до кабінету прокурора, на хвилюку зупинившись перед дверима, щоби перевести подих.

— Чи можна поставити кілька запитань стосовно справи Діксона? — невимушено запитав його, не бажаючи розкривати всі карти занадто рано. — Якщо ви не проти, я хотів би переглянути деталі справи ще раз.

Обличчя прокурора зблідло.

— Гм... не можу про це зараз говорити, — пробурмотів він запинаячись. — Без коментарів.

З'ясувалося, що ця інформація вже дійшла до офісу прокурора. І як результат, без зайвого галасу прокуратура вже розпочала скликання журі присяжних на повторний перегляд доказів. Дивовижно й несподівано, але справу Джеймса Діксона знову відкрили.

Нові факти для нової версії

Саме тоді я розпочав власне незалежне розслідування. Вивчав місце злочину, опитував свідків, розмовляв з Діксоном і досліджував речові докази. Що ретельніше я заглиблювався у справу, то дивніше ставало: усі нові факти, які я знаходив, і навіть старі докази, які колись упевнено вказували на провину Діксона, тепер достеменно підтверджували версію з використанням пістолета-ручки!

- Свідки твердили: перш ніж Сканлон прибув на місце, Діксон гатив пістолетом у вхідні двері помешкання своєї дівчини. Саме тоді

пістолет вистрілив униз, у цементі парадного ганку знайшли зазублину, яка цілком відповідала пострілу. Це пояснювало, чому в магазині пістолета Діксона бракувало однієї кулі.

- Діксон сказав, що боявся, щоб його не впіймали з пістолетом, тож заховав зброю в кущах через дорогу, перш ніж прибула поліція. Я знайшов свідка, який це підтвердив. Такий перебіг подій пояснював, чому пістолет знайшли на певній відстані від місця стрілянини. Хоча в попередній версії слідства так і не знайшлося свідка, який би бачив, як Діксон викинув туди пістолет.
- На тілі сержанта Сканлона були сліди пороху, зосереджені всередині — не ззовні — лівої кишені сорочки. Розташування рани від кулі збігалось з дном кишені. Висновок: зброя якось вистрілила в самій кишені.
- Усупереч даним поліційного протоколу, траєкторія кулі проходила під кутом донизу. Під кишенею сорочки Сканлона був кривавий слід виходу кулі, яка пройшла крізь тіло.
- Поліційні відомості про кримінальне минуле Діксона не давали повної інформації про нього. Хоча він і провів аж три роки у в'язниці за звинуваченням у збройному нападі, апеляційний суд звільнив його, установивши, що Діксона звинуватили помилково. З'ясувалося, що тоді поліція приховала наявність ключового свідка, який міг би допомогти встановити істину, а свідок обвинувачення збрехав під присягою. Чи не забагато хибної інформації для висновку про схильність Діксона до насильства?

Невинного чоловіка звільнено

Нарешті я зміг поставити Діксону найважливіше запитання:

— Якщо ти був невинний, чому ж визнав себе винним?

Той зітхнув.

— Це була угода про визнання провини, — сказав він, маючи на увазі практику, коли прокурор рекомендує зменшити строк покарання, якщо обвинувачуваний визнає себе винним. — Вони сказали, що коли я визнаю провину, то вироком буде лише один рік у в'язниці. А я вже й так провів за ґратами 362 дні, чекаючи суду. Усе, що треба було зробити, —

це визнати свою провину й за кілька днів бути вільним. А якби я захищався в суді й присяжні визнали мене винним, тоді б мене покарали максимально суворо. Вони б засудили мене на двадцять років за те, що я стріляв у поліціанта. Це не було того варте. Я не хотів пів життя провести за ґратами.

— І ти, — запитав я, — зізнався в злочині, якого не коїв?

Діксон кивнув на знак згоди.

— Саме так.

Його, зрештою, виправдали, і згодом він виграв позов проти департаменту поліції. Сканлона позбавили незаслуженої медалі, велике журі висунуло йому обвинувачення в зловживанні службовим становищем, і його звільнили з поліції. А мої статті про Діксона майоріли на перших шпальтах газет.¹ Але найважливішим було те, що я, як молодий репортер, засвоїв хороші уроки.

Найочевиднішим серед них був той, що свідчення можна витлумачити неоднозначно. Наприклад, доказів було більше ніж достатньо, щоб звинуватити Діксона в тому, що він стріляв у сержанта поліції. Однак постали два ключові запитання: *чи був перелік доказів справді вичерпним і яка версія ходу подій найкраще пояснювала більшість доказів?* Щойно з'явилася версія з пістолетом-ручкою, стало очевидно, що вона цілковито враховує всю сукупність доказів.

Але був ще й інший урок. Докази провини Діксона спочатку здалися мені такими переконливими, бо вони відповідали моїм тогочасним переконанням. Для мене Діксон був очевидним порушником спокою, невдахою, безробітним ледацюгою з поганою родиною. А поліціант — хорошим хлопцем. До того ж обвинувачення рідко помиляється.

На перший погляд, усі попередні докази були логічними й неспростовними. А коли траплялися певні невідповідності чи прогалини, я їх наївно згладжував. Коли в поліції мені сказали, що справа Діксона очевидна, я повірив їм на слово й не копирсався в деталях.

Але коли я спробував змінити кут зору, поглянувши на справу неупереджено й об'єктивно, то побачив усе в цілковито новому світлі. Зрештою, я дав фактам вести мене до істини, незалежно від того, відповідали вони моїм попереднім переконанням чи ні.

Це відбувалося дуже давно, більше ніж двадцять років тому, і мій найважливіший урок у житті був ще попереду.

Від Діксона до Ісуса

Я згадав цю справу тому, що моя духовна подорож певною мірою нагадує незвичайну історію Джеймса Діксона.

Значну частину свого життя я скептично ставився до Ісуса Христа. Ба більше, вважав себе атеїстом. Як на мене, було цілком очевидно, що Бог — це лише спроба видати бажане за дійсне, це персонаж стародавньої міфології, плід примітивних забобонів та упереджень. Як може існувати милосердний Бог, якщо Він прирік людей на вічні пекельні страждання лише за те, що ті не повірили в Нього? Як можна вірити в чудеса, якщо вони суперечать основним законам природи? Хіба теорія еволюції не пояснює походження життя в найлогічніший і найпереконливіший спосіб? Хіба наукові докази не спростовують віри в надприродне?

І хіба Ісус бодай раз називав Себе Богом? Він був справді революціонером, мудрим чоловіком, руйнівником основ юдаїзму, але щоби бути Богом? Ні, це ніколи не спало на думку! Я навіть можу навести вам численні твердження про це поважних професорів, а їм можна вірити безперечно, хіба ні? Тому краще не вигадувати того, чого не було: навіть поверховий огляд доказів переконливо вказує на те, що Ісус був лише людиною — такою, як ви чи я, хоч і володів незвичайним даром доброти й мудрості.

Але насправді річ ось у чім: усе, що я тут називав доказами, було лише поверховими висновками. До того ж я прочитав достатньо філософських та історичних праць, щоб знайти підтвердження своєму скептицизму — якийсь факт тут, якась наукова версія чи теорія там, або ж влучний аргумент деінде. Звичайно, я помічав прогалини й неузгодженості, але в мене була потужна мотивація ігнорувати їх — егоїстичний та аморальний стиль життя, якого я не хотів зрікатися, хоча мав би змінити погляди й стати послідовником Ісуса Христа.

Віра в Ісуса спонукала б мене радикально змінити спосіб життя, який я любив і не хотів утрачати, тому справу було закрито без детального дослідження всіх аргументів. Я мав достатньо доказів, щоб заспокоїти себе висновком: божественність Ісуса — лишень наївні фантазії забобонних невігласів.

Принаймні так я тоді вважав.

Виклик атеїсту

Переглянути справу Джеймса Діксона мене змусив телефонний дзвінок від інформатора, а «справу Ісуса Христа» — моя дружина.

Восени 1979 року Леслі приголомшила мене новиною про те, що прийняла християнство. Від цих слів я лиш закотив очі й, почувачись жертвою жорстокого обману релігійних фанатиків, приготувався до найгіршого в житті. Я одружився з однією Леслі — веселою, безтурботною і відчайдушною, а тепер боявся, що вона стане фригідною святошею, яка проміняє наш активний і цікавий спосіб життя на забобонні нічні молитви й благодійну працю в похмурих і брудних безплатних їдальнях для безхатьків.

Утім, попри недобрі очікування, я був приємно здивований і навіть вражений фундаментальною зміною її характеру, цілісністю й особистою впевненістю, які її наповнювали. Зрештою, мені закортіло зрозуміти, що ж викликало ці м'які, але значущі переміни в ставленні моєї дружини до світу й до себе. Тому я розпочав ґрунтовне розслідування й дослідження фактів, що стосувалися християнства й особисто Ісуса Христа.

Відклавши вбік власний інтерес та упередження, я наполегливо почав читати книжки, спілкуватися з експертами, шукати відповіді на запитання, аналізувати давню історію, досліджувати археологічні знахідки, вивчати древні книги й уперше в житті по-справжньому читав Біблію: вдумливо, розбираючи рядок за рядком, вірш за віршем.

Я поринув у це розслідування з неймовірним завзяттям, якого дотепер не знав. Я застосував уміння й знання, які набув на юридичному факультеті *Yale Law School*, і весь свій досвід журналіста-розслідувача відділу кримінальної хроніки *Chicago Tribune*.

І поволі всі докази світу — історичні, археологічні, філософські, медичні й психологічні — почали вказувати на немислиме. Усе, що дотепер здавалося мені очевидним, перевернулося з ніг на голову. Це нагадувало перегляд справи Джеймса Діксона.